

درس هفتم

جمال و کمال

از نعمت‌های قرآن / حدیث قرآن / زندگی بخشی قرآن

اسنادی منتهی

بدان که قرآن مانند است به بهشت جاودان؛ در بهشت از هزار گونه نعمت است و در قرآن از هزار گونه پند و حکمت است. و مثل قرآن، مثل آب است روان؛ در آب، حیات تن‌ها بود و در قرآن حیات دل‌ها بود.

معین
آب و استی و استی
هزار گونه نعمت

حیات: زندگی
حیات: حیات

وجود دارد

عقمت
غصم

تاریخچه زندگی یوسف

در قرآن، قصه‌ها بسیار است و لکن قصه یوسف (ع) نیکوترین قصه‌هاست.

این قصه، عجب‌ترین قصه‌هاست؛ زیرا که در میان دو ضد جمع بود: هم فرقت بود و هم وصلت؛ هم محنت بود، هم شادی؛ هم راحت بود، هم آفت؛ هم وفا بود، هم جفا؛ در بدایت بند و چاه بود، در نهایت تخت و گاه بود؛ پس چون در او این چندین اندوه و طرب بود، در نهاد خود محنت و عجب بود.

گفته‌اند «نیکوترین» از بهر آن بود که یوسف صدیق و وفادار بود و یعقوب خود او را به صبر آموزگار بود، و زلیخا در عشق و درد او بی‌قرار بود، و اندوه و شادی در این قصه بسیار بود، و خبردهنده از او، ملک جبار بود.

قصه حال یوسف را نیک‌نهی از حسن صورت او گفت، بلکه از حسن سیرت او گفت؛ زیرا که نیکو خو، بهتر هزار بار از نیکو رو، بینی که یوسف را از روی نیکو، بند و زندان آمد و از خوی نیکو، امر و فرمان آمد؛ از روی نیکوش حبس و چاه آمد، و از خوی نیکوش تخت و گاه آمد.

پادشاه عالم، خبر که داد در این قصه، از حسن سیرت او داد، نه از حسن صورت او داد، تا اگر نتوانی که صورت خود را چون صورت او گردانی؛ باری، بتوانی که سیرت خود را چون سیرت او گردانی.

آنکه گفتیم سیرتش نیکوترین سیرت‌ها بود، از بهر آنکه در مقابله جفا، وفا کرد و در مقابله زشتی، آشتی کرد و در مقابله لثیمی، کریمی کرد.

برادران یوسف، چون او را زیادت نعمت دیدند و یعقوب را بدو میل و عنایت دیدند، آهنگ کید و مکر و عداوت کردند تا مگر او را هلاک کنند و عالم از آثار وجود او پاک کنند. تدبیر برادران برخلاف تقدیر رحمان آمد. ملک تعالی او را دولت بر دولت زیادت کرد و مملکت و نبوت، زیادت بر زیادت کرد، تا عالمیان بدانند که هرگز کید کایدان با خواست خداوند غیب‌دان برابر نیاید!

تفسیر سوره یوسف (ع)، احمد بن محمد بن زید طوسی

سبع

امور او

برتری درون بر ظاهر

انگفت: درستی وقت: آسایش

امتیازها

وفاداری صبر / پادشاه

سورت: چهره سورت: سیرت

گردان منقول هم

خواست / خاصیت

برتری تقدیر خدا / قسمت مکر و صلح

مکرو و مدال و الله صبر الماکرین

هنوز

کارگاه متن پژوهی

قلمرو زبانی

- ۱ با توجه به متن درس، معادل معنایی کلمه های زیر را بنویسید.
دولت (.....) (بخت) کریمی (بغض) لئیمی (.....)
- ۲ کدام قسمت جمله زیر حذف شده است؟ نوع حذف را مشخص کنید.
«نیکوخوا، بهتر هزار بار از نیکو رو.»
(است) (معنوی)
- ۳ در فارسی معیار و رایج، برخی واژه‌ها به دو شکل، تلفظ می شوند؛ نظیر «مهربان، مهربان».
در گفتار عادی، از هر دو گونه تلفظی می توان استفاده کرد اما در شعر، با توجه به وزن و آهنگ، باید تلفظ مناسب را انتخاب کرد.
جاودان / آموزگار / روزگار
در متن درس، واژه‌های دو تلفظی را بیابید.

قلمرو ادبی

- ۱ در بند ششم متن درس، کدام نوع از روابط معنایی واژه‌ها، بر زیبایی سخن افزوده است؟
- ۲ در جمله زیر، دو رکن اصلی تشبیه (مشبه و مشبه به) را مشخص کنید.
«قرآن مانند است به بهشت جاودان.»
مشبه / مشبه به / مظهر / منقح
- ۳ در عبارت زیر، کدام واژه‌ها «جناس» دارند؟
«در مقابله جفا، وفا نرد و در مقابله زشتی، آشتی کرد.»
- ۴ به واژه‌هایی که در پایان دو جمله بیابند و از نظر صامت و مصوت‌های پایانی، وزن یا هر دوی آنها هماهنگ باشند، کلمات «مُسَجَّع» و به آهنگ برخاسته از آنها «سَجَع» می گویند.
دو عبارت مُسَجَّع از متن درس بیابید و ارکان سجع را مشخص نمایید.

قلمرو فکری

۱ به چه دلیل نویسنده معتقد است که: «مَثَلُ قرآن، مَثَلُ آبِ روان است.»؟

۲ کدام بخش از متن درس، به مفهوم آیه شریفه «وَمَكَرُوا وَمَكَرَ اللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ.» (آل عمران، آیه ۵۴) اشاره دارد؟

۳ هر یک از بیت‌های زیر، با کدام عبارت درس، ارتباط معنایی دارد؟

■ خدمت حق کن به هر مقام که باشی خدمت مخلوق افتخار ندارد عطار

■ صورت زیبای ظاهر هیچ نیست ای برادر، سیرت زیبا بیار سعدی

۴ درباره ارتباط مفهومی دو عبارت زیر، توضیح دهید.

■ «الصَّبْرُ مِفْتَاحُ الْفَرَجِ.»
 ■ یعقوب، خود او را به صبر آموزگار بود.

صبر ← صِدْقَةٌ

۵

